

**Per Valebrokk**  
**Fikk aldri sin siste vilje**

Publisert: VG 21. oktober 2000  
Journalist: Per Valebrokk

Verdens Gang  
Samfunnsavdelingen  
Postboks 1185 Sentrum  
0107 Oslo

Telefon: 22 00 00 00  
Telefaks: 22 00 06 66  
Telefon journalisten: 22 00 06 33

### **DETTE ER SAKEN**

*Egil Eiken døde 90 år gammel 21. januar 2000 i sin leilighet på Frogner i Oslo. Uten kontakt med familie og gamle venner, levde den revmatismeplagede mannen et ensomt liv. Boet etter ham skulle gå til et legat til fremme av revmatismeforskning.*

*Etter Eikens død rydder noen av slektingene hans opp i boet på en måte som tjener dem på bekostning av legatet. Nærmere én million kroner tjener en av Eikens slektinger og slektingens nære familie på å selge eiendommene i boet til seg selv i stedet for i det åpne markedet.*

*Universitetet i Oslo Forvaltningsstiftelsen (UNIFOR), som arvet Eiken, vurderer søksmål mot Eikens slekting på bakgrunn av VGs opplysninger.*

### **NÅR OG HVORDAN KOM ARBEIDET I GANG?**

Første gang jeg hørte om Egil Eiken var i juni 2000 av en kilde, som reagerte på følgende: En mann hadde, som testamentfullbyrder i et skifte av dødsbo, solgt en leilighet til sin sønn og svigersønn til en pris langt under takst.

Tipset var av en slik karakter at det burde sjekkes nærmere.

Drøye to og en halv måned senere, mot slutten av august, fikk jeg nødvendig dokumentasjon til å arbeide videre med saken. Jeg fikk, via en kilde, tilgang til testamentet etter Egil Eiken og hans kone Ragna. Av det går det klart frem hva formålet med testamentet er, nemlig at UNIFOR skal arve boet og opprette et legat til fremme av revmatismeforskning. Testamentets ekthet ble sjekket opp mot Oslo Skifterett.

### **SENTRALE PROBLEMSTILLINGER**

Jeg begynte å jobbe med saken under arbeidstittelen "Snytt i graven". Omstendighetene rundt salget av Eikens leilighet var nok til å vekke min interesse.

Jeg ønsket å vite mest mulig om saken før jeg kontaktet testamentfullbyrderen og andre i hans familie. Opplysninger om Egil Eiken, om testamentfullbyrderen og om hvordan oppgjøret for

hele boet hadde foregått, var fakta som jeg derfor måtte finne uten å snakke med de eneste jeg visste om som kjente Eiken.

Etter hvert som jeg sjekket opplysninger i saken, ble jeg stadig mer interessert i *personen* Egil Eiken. Saken ble derfor utvidet fra å handle om et tvilsomt arveoppgjør til også handle om et liv som er levet og glemt. Jeg ville minne folk om Egil Eiken og om det livet han levde, et liv få husker eller bryr seg om i dag.

Når saken ble endret til også å omhandle Eikens liv og person, førte det til at artikkelen også rent skriveteknisk ble endret. Med de mange små tilbakeskuende blikkene på Eikens liv, ble informasjon om Eiken svært viktig. Å finne ut av Eikens liv, hans personlighet, interesser og tanker *uten* å snakke med de eneste menneskene jeg visste om i tilknytning til Eiken, var vanskelig. Hovedproblemet var dermed ikke å sjekke de nødvendige fakta i selve arveoppgjøret. Det følte jeg var godt dokumentert fra et tidlig stadie i arbeidet.

Hvem var Egil Eiken? Hvor ble han født? Hvordan var hans foreldre? Hva interesserte ham? Hadde han mange venner? Hva jobbet han med? Var han godt likt av sine kolleger? Hvordan var hans kone? etc. Jeg sto helt på bar bakke. Det at Egil Eiken viste seg å være en ensom mann, nesten uten kontakt med venner, naboer og familie de siste ti årene av sitt liv, gjorde det til en svært vanskelig oppgave.

## **ORGANISERING, KILDEBRUK, METODE M.V.**

Kartlegging av Eikens liv og personlighet:

- *Offentlige instanser:* Gravferdsetaten i Oslo var et naturlig sted å starte, men de kunne ikke hjelpe til med opplysninger. Diverse instanser i tre ulike bydeler i Oslo var heller ikke i stand til å hjelpe meg videre. Siden Eiken hadde revmatisme, tenkte jeg Hjemmetjenesten var et naturlig sted å prøve. Han hadde ikke brukt denne tjenesten, noe som i ettertid virker typisk for hans person.
- *Naboer:* Eikens gamle naboer visste nesten ingenting om ham. Han holdt seg helt for seg selv.
- *Vestre gravlund:* Av Eikens testament gikk det frem at han ønsket å ligge på sin kones familiegrav på Vestre Gravlund. Gravlunden fortalte meg hvor på kirkegården graven lå, og opplyste at Jølstad Begravelsesbyrå hadde hatt jobben med å bisette Eiken.
- *Begravelsesbyrået:* En begravelsesagent hos Jølstad var den første som fortalte meg noe om Eiken; at han hadde vært lærer i Oslo og at testamentfullbyrderen var en slektning av Eiken.
- *Presten:* Husket ikke bisettelsen.
- *Skoleetaten, diverse skoler og Byarkivet:* Verken Skoleetaten, fem ulike sentrums skoler eller Oslo Byarkiv hadde noe på Egil Eiken da jeg ringte. Årsaken var enkel: Egil Eiken brukte også etternavnet Johnsen i mange år, noe jeg ikke var klar over da jeg gjennomførte ringerunden. Etter ringerunde nummer to, fant jeg ut at Eiken jobbet som lærer på Fagerborg skole på 1930- og 40-tallet.
- *Elever og kolleger:* I Minneboken "Fagerborg 50 år" var det gamle klasselister. Utfra disse kom jeg etter hvert i kontakt med tidligere elever og noen få nålevende kolleger.
- *Gyldendal Forlag:* Eiken utga to bøker på forlaget på 1940-tallet. Gyldendals arkiv hadde en kort CV, et portrettbilde og et brev fra Eiken. Dette var til stor hjelp i arbeidet med å kartlegge Eikens liv.

- *Slektninger:* Mot slutten av arbeidet med saken, og etter å ha konfrontert testamentfullbyrderen, intervjuet jeg Eikens nevø Kjell Buene og en annen slektning. Disse kjente ikke detaljer i skiftet av dødsboet, men var til god hjelp med kartleggingen av Eikens liv.
- *Fotografier:* En viktig del av jobben var å skaffe fotografier av Eiken. Bøker, slektninger, forlag og skolene ble sjekket.

Kartlegging av skiftet av dødsboet:

- *Offentlige papirer:* Skifteattest fra Oslo skifterett, salgsoppgaver og tinglysninger i Eiendomsregisteret. Jeg tippet at testamentfullbyrderen også hadde solgt Eikens hytte på Høvringen til seg selv eller familien til en pris godt under takst. Et sjekk i Eiendomsregisteret bekreftet det. Eiendomsregisteret viste også at testamentfullbyrderens sønn og svigersønn hadde videresolgt leiligheten to uker senere.
- *Takster:* Takstmennene, som på oppdrag fra testamentfullbyrder hadde laget takst på Eikens leilighet og hytte, bekreftet takstene overfor meg. Takstene var langt høyere enn den prisen eiendommene ble solgt for til testamentfullbyrder og hans familie. Jeg var selv og så på hytta, og snakket med takstmenn på Otta for å få løse prisanslag. Også på leiligheten snakket jeg med flere eiendomsmeglere og takstmenn for å sjekke om noen av dem synes prisen leiligheten ble solgt for var akseptabel.
- *UNIFOR:* Eikens arving, UNIFOR, visste lite om saken. De var ikke involvert i salgsprosessen, og mottok rett og slett passivt penger fra testamentfullbyrder.
- *Intervjuer:* Mot slutten av arbeidet, intervjuet jeg testamentfullbyrderen og hans sønn og svigersønn flere ganger over en tredagers periode. Samtlige samtaler ble tatt opp på bånd. Det hadde to hensikter. For det første for å sjekke tidligere forklaringer opp mot nye. For det andre for å kunne dokumentere saken bedre i ettertid.

## **ARBEIDSTID**

Fra jeg fikk det første tipset om saken til den sto på trykk, gikk det drøye fire måneder. I begynnelsen ble det gjort lite annet enn å ”henge på” kilder for å få nødvendig dokumentasjon. De siste fire-fem ukene jobbet jeg stadig mer med saken, og de siste tre ukene gjorde jeg ingen andre jobber. Tiden det tok skyldes hvor vanskelig tilgjengelig informasjonen var. Det gikk med mye fritid til saken, i tillegg til vanlig arbeidstid og overtid.

## **SPESIELLE ERFARINGER**

Saken reiste flere prinsipielle spørsmål, men to var spesielt viktige. Min arbeidstittel ”Snytt i graven” ble droppet. Det er ikke VGs oppgave å være sakens dommer. Vi må legge frem fakta i saken så godt som mulig, og overlate det rettslige til partene.

Det andre spørsmålet, som det var mer uenighet om internt, var anonymiseringen av testamentfullbyrderen og hans slektninger. Testamentfullbyrderen bor i en liten by på Sørlandet, der han har et arbeid som inngir tillit og respekt i lokalmiljøet. Det var to forhold å ta hensyn til: 1) Er testamentfullbyrderens handlinger så graverende, slik VG ser det, at det rettferdiggjør at vi offentliggjør navnet hans? og 2) Blir den personlige belastningen for testamentfullbyrder så stor ved at navnet offentliggjøres at anonymisering uansett er å foretrekke?

Spørsmålet om anonymisering ble grundig diskutert, og det var stor uenighet blant de fem-seks avdelingslederne, redaksjonssjefene og redaktørene som hadde gjennomgått saken. Jeg argumenterte for å offentliggjøre navn og stilling, først og fremst fordi det gir leseren mer nærhet til stoffet. Jeg kan heller ikke se at testamentfullbyrderen, som utfører en offentlig handling, har krav på anonymitet. I tillegg følte jeg at saken var så godt dokumentert at vi hadde dekning for alt som sto i artikkelen. Jeg følte meg derfor trygg på at testamentfullbyrderens identitet kunne offentliggjøres.

Vi endte opp med å anonymisere testamentfullbyrder fullstendig, inkludert hva slags slektskap mannen hadde til Egil Eiken. Jeg synes det svekker saken betraktelig. Sjefredaktøren veide vårt behov for å gi leseren nærhet til saken opp mot den belastning testamentfullbyrderen sto ovenfor dersom navnet ble satt på trykk. Konklusjonen var at saken ikke taper seg så mye ved anonymisering.

At testamentfullbyrderens sønn og svigersønn ble anonymisert var det liten debatt rundt. Disse har også ansvar i saken, men er ikke offentlige personer i samme grad som en testamentfullbyrder.

Artikkelen ble grundig lest av flere på Samfunnsavdelingen, av redaksjonssjefer og redaktører underveis i skriveprosessen. Det skjerpet og motiverte meg, samtidig som jeg fikk nyttige tips, ikke minst rent skriveteknisk.

Oslo, 22. januar 2001

Per Valebrokk